

REDACTIA

Arad, Dealul Ferencos-utosa nr. 50.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 or.
pe 1/2 an 10 .
pe 1/4 an 5 .
pe o luna 2 .

N-ri de Duminecă pe an 4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Dealul Ferencos-utosa nr. 50.

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 b de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Scrierile neînțelese nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

SĂ NE ÎNGRIJIM DIN VREME!

Dacă neamul românesc din statul ungar e copt pentru a face politică, apoi de sigur. alegerea dela Ugra este cea din urmă în care alegătorii români ar decis lupta fără ca în schimb să fi obținut ceva spre binele obștesc.

Dacă frații noștri din Bihor ar fi adică organizați la comitat, înainte de alegere ar fi zis domnilor (unguri) dela comitat: Una s'o știți! vot românesc fără voia noastră n'are să se dea pentru nici un Ungur. Ear dacă Tisza ține sa-l aiba pe Români, are să stea de vorba cu noi...

Tisza n'ar fi avut încotro, ci ar fi negociat.

Ear frații noștri ar fi cerut nu vre-un post pentru unul sau altul, și în genere nimic de interes personal ori local, ci ar fi pus condiția — de pildă — ca sub Tisza să ni-se garanteze dreptul de întrunire, ear să nu fim noi, o nație de trei milioane cetățeni, puși la discreția te miri a ce fibirău sucheat ori pervers.

Dacă frații noștri din Bihor ar fi obținut aceasta, era să-l laude întreaga Românie.

Dacă nu, earăși întreaga Românie trebuia să-l ajute, moralicește și materialicește, ca la alegerea dela Ugra voturile românești sa fie date unui candidat național român! Și fie că se alegea acel candidat Român fie ca nu, guvernul primea impresia că nu e de glumit cu Românii, că fruntașii lor sunt nu numai organizați, dar că au trecere și în popor.

Până nu vom produce această impresie, nici guvern, nici opoziție ungu-rească nu ne va lua în serios.

E o supremă datorie deci ca ceea-ce nu s'a făcut în trecut, să facem în viitor. Să ne impunem, să ne cerem locul și să ne câștigăm importanța ce ni-se cuvine în viața publică a statului ungar. Aceasta se poate ajunge însă nu-

mai prin luptă, prin activitate pe toate terenele.

In primul rând prin activitate parlamentară. Pentru-că mai ales prin lupta electorală putem, pe d'oparte, deștepta poporul la conștiința națională, pe de altă parte putem da lovituri ori ajutor — după cum au decis fruntașii — partidelor și guvernului maghiar.

Ni-se pare că viitorul cel mai apropiat ne va deschide teren larg ca să ne valorăm în privința asta. Nu mai suferim adică îndoaia, că îndată ce Tisza își are votat proiectul contingentului de recruți și indemnizarea, Dieta va fi disolvată și cam pela jumătatea lunii Martie se vor face noile alegeri.

For necontestat român, este adevărat, n'a decretat încă părăsirea pasivității. Tot așa de adevărat este însă, că poporul întreg este activist, că el nici odată n'a înțeles nici n'a observat pasivitatea. Și după cum știm, azi și marea majoritate a fruntașilor este activistă. Așa, că nu ne rămâne de cât un singur lucru: cât mai curând fruntașii să țină sfat, să decreteze solemn ceea-ce este în sufletul fiecărui Român: lupta electorală în vederea alegerilor dietale, comitatele să designeze pe viitorii candidați, aceștia să lucreze în cercuri, ca pe când se disolvă actualul parlament, noi să fim gata a trimite în viitorul parlament pe cei mai aleși...

Chestia activității nouă ni-se pare atât de coaptă, în cât bărbat cu scaun la judecată, cu dor de luptă și cunoscând situația, nici nu se va mai încumăta să discute întrăm ori nu în activitate, ci mințile cele mai agere și inimile cele mai calde să se frământă asupra născocirii mijloacelor cum să pătrundă Români mai mulți în Dietă!

Obiecțiunea ce am auzit ridicându-se aproape pretutindeni a fost: banii! Chiar legea actuală, cu așa zisele «cheltuieli constituționale» este adică așa de ciudată, în cât chiar și dacă oprește și eventual pedepsește aspru cumpăra-

rea voturilor, are deschisă o poartă largă pentru cheltuieli pe cari în lupta electorală puținii Români le pot suporta, căci puținii sunt între noi d'aceia, cari să aibă de cheltuit mii de coroane!

Ni-se pare că se exagerează însă greutatea. Noi n'avem adică să luptăm bizuindu-ne pe bani, ci deșteptând în popor entuziasmul!

Știm, că în multe părți corupția a pătruns adânc și va fi greu să luptăm cu puterea cuvântului împotriva sune-tului arginților. Nu trebuie să-și facă însă nimeni iluzia că vom învinge pretutindeni unde vom desfășura steagul, nici că vom găsi un popor ideal care să-și întoarcă fața dela cel-ce umblă cu bani și în schimbul votului promit bunuri pământești. Cu atât mai puțin trebuie să se descurageze cine-va dând de greutate și aflând ticăloșii. Ci să luptăm cu atât mai bărbătește, cu cât vom da de piedeci mai multe și cu atât mai mare căldură, cu cât vom vedea că anii de necultivare a poporului și mai ales faptul că l'am lăsat pe mâna străinilor, l'a demoralizat. Ținta finală a noastră trebuie să fie educația politică și culturală a poporului. Ear pentru a ajunge odată să desăvârșim acest lucru, trebuie mai întâiu de toate să-l începem. Azi puțin, mâine mai mult, încetul cu încetul ne apropiem de țintă.

Prilejul de a începe această acțiune Ar fi să dăm dovadă de slăbiciune și nepricepere politică, dacă nu ni-am prepara în vederea luptei pe care ne-greșit trebuie s-o dăm. A mai lăsa să treacă nefolosită și această ocazie, ar fi și-o lașitate și-o crimă politică.

Delegațiunile, după cum se scrie, vor fi convocate pe ziua de 15 Decembrie și sesiunea înainte de crăciun va fi de scurtă durată. Guvernul comun se va mărgini să ceară indemnizare pe trei luni și — dacă mai rămâne vreme — pe baza expozeului mini-

strului de externe — se va discuta și politica externă a monarhiei.

Când se va convoca apoi sesiunea după anul nou, depinde dela dezvoltarea ulterioară a lucrurilor.

Tisza înfrângând opoziția.

— Ședința dela 27 Noembrie a Dietei. —

Opoziția continuă cu obstrucția. În ședința de azi ore întregi au vorbit asupra verificării procesului verbal deputații Kubik, Zboray, Barabás, Lengyel Zoltán, Rakovszky și Rátkay. Ear ceilalți kossuthiști ca să provoace scandal, i-au strigat presidentului Perczel: «Perfidule, trădător de patrie» etc. ear lui Tisza i-a spus Lengyel: «Eriți-s'a strigat de pe aceste bănci că ești kapczy-betyár (hoț de obiele)! Rog să se pună și asta în protocol.»

Tisza răspunde că insultele acestea sunt cel mult dovadă de reaua creștere și bătăria celor cari li-au rostit.

Sándor Pál i-a strigat lui Barabás: «Hitvány gazember» (Mișel nemernic), — ceea-ce de altfel i-s'a mai zis odată, în memorabila ședință când el a insultat pe M. Sa.

După mai multe scene șgomotoase, în cele din urmă vice-presidentul Feilitzsch pune la vot ear majoritatea, foarte compactă, votează propunerea lui Tisza de a se ține două ședințe pe zi. (Opoziția face șgomot infernal). S'aud

— Trădători nemernici!

Lucruri laudabile.

Cluj, în 26 Noembrie 1903.

Cu multă bucurie iau condeiul, ca să scriu despre pornirile bune ce se observă pe aici.

Se știe, că nimic nu contribuie mai mult la susținerea conștiinței naționale, decât cultura națională, adec Cartele și popularizarea științelor în sens național și datinele culturale.

Studentii universitarii români cunoscându-și chemarea, ce li-se incumbă și li-se

vidență gingașe protectoare veghează mereu asupra noastră.

După-cum m'ni am fost propus, m'am și cuminecat în ziua aniversară a nașterii mele.

La reîntoarcere dela biserică mă simțeam nespus de fericită; resimțeam o frică de viață, și mă temeam de cea mai mică impresie, care mi-ar putea tulbura seninătatea sufletului.

Dar tocmai când trăsura noastră se opri la scară, o cabrioletă bine cunoscută intră în curte cu repeziciune și Sergie Mihailovici ne ajunse.

Mă felicită și intrăram în salon. De când ne cunoșteam, nu m'am simțit atât de calmă, atât de independentă în prezența sa, ca în această dimineață.

Simțeam în mine o lume de tot nouă, impenetrabilă pentru el, și care-l era superioară. Eată de ce nu eram de loc încurcată.

Trebuie că intuiască ce se petrecea în sufletul meu, înțelegând această după gingașia plină de respect ce mi-o arăta cu căldură aproape religioasă.

Mă apropiat de pian, dar el îl încuie și puse cheia în buzunar.

Nu tulbura liniștea sufletului d-tale, d-ta ai ascultat o armonie mult mai superioară ca toate muzicile pământești.

Îi eram peste măsură recunoscătoare pentru această atențiune, dar în același timp voiam să-l las să pătrundă puțin în secretul sufletului meu. La prânz, declară că a venit să mă felicite de ziua mea,

Romanul căsătoriei.

De Leo Tolstol. 7.

Locuia în prima colibă. Mă putui apropia de fereastră fără să fiu observată, pusei banii pe bancă, apoi bătu în geam. Imediat se deschise poarta scârțând, și eși cineva din colibă întrebând cine a bătut. Dar, fără a răspunde, fugii repede acasă amețită și înghețată de frică, întocmai ca o criminală.

Catia mă întrebă unde am fost, și ce mi-s'a întâmplat. Trecu pe lângă ea fără a zice o vorbă, incapabilă de-a putea cuprinde semnificația vorbelor ei.

Tot ce mă înconjura mi-se părea mic, meschin. Rămăsei multă vreme în odala mea, fără a mă putea ocupa de ceva, nici să-mi fixez gândurile, și nici să-mi dau socoteala de sentimentele ce le simțiam.

Mă gândeam la veselia acestei sermane familii, la recunoștința ce o păstra necunoscutului, care pusese banii pe fereastră, și aproape regretam că nu i-am putut remite eu însă-mi. Apoi mă gândeam ce ar zice Sergie Mihailovici de acest act, și eram fericită, că toată lumea l'ar ignora.

Ce fericită eram în acest moment! Mi-se părea că toți oamenii, și eu ca ei, suntem răi, și totuși îmi era imposibil să nu judec cu gingașie și indulgență pe alții și pe mine însă-mi, ideia morții îmi apărea ca un vis de fericire care mă turmenta. Plângeam rugându-mă, surzind printre

lacrimi, simțiam debordând în mine un amor care îmbrățișa lumea întreagă și mă înduioșa.

Indecursul oficiului divin ceteam evanghelia, și această carte devenea din ce în ce mai clară, istoria acestei vieți divine mi-se părea totdeauna simplă și mișcătoare, și profundzimea sentimentelor și a gândurilor, pe cari le găseam în vorbele sfinte, mi-se păreau nepătrunse și sublime.

Dar, în schimb, când după lectură priviam în jurul meu și-mi îndreptam gândirea asupra vieții zilnice, totul mi-se părea ușor și simplu. Mi-se părea, că nimic nu e mai greu de cât a trăi în păcate și că nimic nu e mai simplu de cât a iubi pe deaproapele, și de a te face iubit. Toată lumea devenise atât de bună pentru mine, atât de gingașe, chiar și Sonia, căreia continuam a-i da lecțiuni, era transformată, își da silința să mă înțeleagă, să se facă plăcută și să nu mă mai necăjască.

Toți lucrau în favorul meu, după cum eu aveam considerație față de ei.

Apoi mă gândii la inimiciei mei, la cari mă dușei să le cer ertare înainte de a mă spovedi. Îmi reamintii de o tinără fată, de o vecină, față de care îmi permiseseam o glumă în societate cu un an înainte. De atunci ea încetă să ne mai viziteze. Îi scrises o epistolă, în care-mi recunoscu greșala și-i ceream ertare. Ea îmi răspunde tot în scris, cerându-și asemenea scuzele și ertându-mă.

Plânsei de bucurie, când cetii aceste șire simple în cari găseam un sentiment profund și mișcător.

Când merses la Catia să-l cer ertare, o podidira lacrimile.

De ce sunt ei atât de buni față de mine?

Ce-am făcut, ca să merit iubirea lor? mă întrebai.

Și involuntar îmi aduses aminte de Sergie Mihailovici, și mă gândii la el multă vreme. Nu mă puteam reține de a nu mă gândii la el și nici nu credeam că aceasta ar fi păcat.

Dar mă gândeam la el cu totul în alt chip ca în noaptea când recunoscu pentru prima oară că-l iubesc; mă gândeam la el ca la mine însă-mi și îl amestecam în toate visurile mele de viitor.

Sentimentul covârșitor de superioaritatea sa, care mă apăsa în prezența lui, dispăruse. Mă simțiam egala sa, judecând cu mândrie, mă nălțam starea actuală a spiritului meu, pătrundeam sufletul lui complex. Ceea-ce în trecut mă surprindea ca ceva străin în el, deodată îmi deveni clar. În momentul acesta înțeleses pentru prima oară, de ce zicea el tot-deauna că fericirea consistă a trăi pentru alții.

Mi-se părea că noi doi vom fi fericii, de o fericire pacnică, fără sfârșit. Nu visam alături de el, de călătorii în străinătate, nici de lume, nici de lăcuș, ci numai de o dulce viață familiară la țară, într'un etern sacrificiu mutual; un amor vecinic, cu sentimentul constant, oă o pro-

va incumba fața de poporul, din sinul căruia au eșit, s'au unit câte 12-15 pentru-ca să dea concerte la poporul de prin diferitele comune și pentru-ca să popularizeze știința și lumina, pe care ei și le-au câștigat prin jertele aceluiași popor. E frumoasă menirea aceasta a tinerilor domni, dar și mai frumos e, că tinerii își înțeleg această menire.

S'au făcut până acum 2 excursii de acestea, una la Măcișul-unguresc cu ocaziunea stingerii de școală, iar cealaltă la Feleac cu ocaziunea zilei onomastice a septegenarului și a bravului preot local. Ca să se vadă felul acestor producțiuni, voi face un scurt raport despre decursul celei din Feleac.

1. Corul universitarilor, instruit de harnicul dirigit I. C. Juga, a cântat toate cântările serviciului divin cuprinzând și liturgia de di G. Dima.

2. După prânz în localul școlii, unde s'a adunat public foarte numeros — deși mulți oameni au fost duși de geandarmi chiar în zi de sâmbătoare la facerea drumului, dl I. C. juga ține o vorbire adevărată la înțelesul și la inima poporului.

3. Urmează corul cu piesa populară „Sună buciumul de alarmă”.

4. Dl A. Rațiu face o introducere la poezia „Moartea lui Gelu” de G. Coșbuc, apoi o declamează bine.

5. Urmează iară corul cu piesa „Tot ți-am zis măndro”.

6. Dl V. Munteanu a ținut o disertație despre beuturile spirituoase, arătând prin exemple că alcoolul este un fel de otrăvă și arătând apoi urmările asupra trupului și asupra minții și purtării, prin care poate aduce omul rușine chiar și neamului său. Mult efect au avut ironisările referitoare la bețivi și la jidanii.

7. Urmează iară corul cu piesa „Foale verde de trifoi”, care a plăcut foarte mult.

8. I. C. Juga declamează poezia „Țigani și sfinți”. Rechemat mai declamează una jidănească și una țigănească, producând o adevărată plăcere publicului.

9. Urmează iară corul, care prin cântările sale a produs și acum ca și mai înainte multă însuflețire.

10. S'a văzut, că elementul comic și satiric este mai în firea Românului; drept

11. Încingându-se jocuri în curtea școlii, jocuri, cari în parte sunt schimonosite prin cele ungurești, tinerii universitari joacă câte-va dansuri naționale. Nu pot să nu amintesc afabilitatea, cu care au fost primiți universitarii de onorabilul părinte Pop din Feleac.

Asfel a fost petrecerea studenților în Feleac. S'au petrecut și în Măcișul-unguresc, unde tinerii au dat și ei o petrecere frumoasă, în ziua de sâmbătoare, la care au participat și tinerii din Feleac.

Am văzut și eu în Feleac, că tinerii au venit și mai departe de către inteligența din loc și din provincie, ca până acum, atunci vor mai fi încă multe de acestea. Și la tot cazul sunt bune, căci con-

tribue mult la susținerea conștiinței naționale atât de slăbite prin influința orașelor cu spirit străin.

Epilogul luptei.

În toila luptelor pentru îndeplinirea scaunului episcopesc din Arad mulți fruntași români, cari nu voiau să sprijinească nici decum candidatura la acest scaun a părintelui Archimandrit Augustin Hamsea, au fost împroșcați în chipul cel mai murdar și au fost atacați pe fel și fel de motive, tirându-se în noroiu chiar și viața lor familiară. Cu toate că înșirul acestora eu aveam numai o prea modestă parte, nu am fost cruțat nici eu. După-ce însă faptele mele și viața mea nu au dat destul material pentru acest scop, diriguitorii atacurilor — spre bucuria mea — au început să citească și să recitească *scrisorile mele*. Și eată că, după-ce pe fiertatul Episcop Iosif Goldiș îl dăseră gata ca *plagiator*, după-ce aceeași soartă a trebuit să o îndure și *Roman Gioragariu*, am venit și eu la rând și fusei *demasc* publicului ca un mare plagiator. Am scris adevărat un curs de *Istorie universală* pentru școlile secundare. Volumul I din această carte a fost tipărit în anul 1892, volumul II în 1893, iar volumul III, cel din urmă, în anul 1897. Cărțile acestea au fost censurate prin barbați competenți, au fost introduse în gimnasiile noastre din patrie, ba și în unele din România. Cu toate acestea însă *grozava plagiatură* numai în anul 1902 s'a descoperit în „*Unirea*” și apoi în anul 1903 în „*Activitatea*”.

În „*Unirea*” acusa apăruse tocmai în toila luptelor pentru episcopia din Arad. Din motivul acesta nu am răspuns nimic. Acum însă acusa să ridică din nou în numărul cel mai proaspăt al foii „*Activitatea*” din Orăștia. Aș vrea să știu, ca trebuie să zic și eu ceva. Anunț adevărat pe domni, cari își vor face deosebita onoare de a străta prin cărțile mele, că în volumul I din *Istoria Universală* se află multe pasaje, cari seamănă afară din cale cu manualul lui *Mangold Lajos* (Világtörténet, I. kötet, o-kor), ceea ce de astfel am avut neprecauțiunea a o spune chiar în Prefața cărții mele, iar în volumul al II-lea (Evl Mediu) să află multe asemănări cu manualul lui *Varga Otto* (Világtörténet, II. kötet, o-kor), ceea ce de altfel asemenea este indicat în Prefața acestui volum. Cu volumul al

III-lea (Evl Nou) am pățit-o însă mai rău. Criticul din „*Unirea*” adevărat în anul Domnului 1902 a citat din volumul acesta pasaje întregi, cari seamănă în chip afară din cale primejdios cu unele locuri din „*curs elementar de istoria omenirii*”, de Teodor Ionescu fost prof., continuat și revăzut de I. G. Georgean, prof. de istorie la liceul St. Sava, III. Istoria nouă București 1892, iar stimulat recensentul mai proaspăt, care mă dă gata acum în „*Activitatea*” arată, că unele pasaje din cartea mea prea seamănă cu scrisorile din cartea lui *Varga Otto* (Világ történet, III-ik kötet: Uj kor, 1893).

Trebuie să recunosc voi de mine, că și unul și altul are dreptate. Pentru înlesnirea muncii recensentilor viitorii însă eată descoper, că alte pasaje din această nefericită carte a mea seamănă foarte mult cu unele părți din „*curs complet de istoria Universală*”, prelucrat pentru liceul superior, de Petru Rășcanu, profesor la universitatea din Iași, altele se pot afla aproape din cuvânt în cuvânt în „*Geschichte der neueren Zeit, von Prof. dr. Otto Kaemmel*”, apoi în „*Geschichte der neueren Zeit, bearbeitet von dr. Konrad Sturmhoefel*”, precum și în „*Geschichte der neueren Zeit, von der Thronbesteigung Napoleons III bis zur Gegenwart*” eărășit de dr. Otto Kaemmel. Toate acestea lucrări se pot afla în „*Spamer's Illustrierte Weltgeschichte*”. Cred însă, că afară de acestea vor mai fi încă și alte cărți, din cari voi fi luat câte-va pasaje. Ba dacă e să fiu sincer de tot, trebuie să recunosc, că *toate datele istorice din cartea mea sunt plagiate din alte cărți*.

Spre știre și orientare onorațiilor recensentii.

Vasihe Goldiș.

DIN ROMÂNIA

Monitoriul Oficial de azi publică următorul decret:

Carol I,
Prin grîn grația lui Dumnezeu și voiața națională rege al României.

La toți de față și viitori, sănătate:
Asupra raportului ministrului Nostru secretar de Stat la departamentul de război sub No. 749.

Am decretat și decretăm:
Art. I. Alteja Sa regală Principele Ferdinand al României, Moștenitor presumpțiv al Coroanei, inspectorul general al cavaleriei, se numește pe ziua de 7 Noembrie 1903, comandant al corpului II armată, la

vacanța ce există prin încetarea din viață a generalului de divizie Eracle Arion, continuând a îndeplini și funcțiunea de inspector general al cavaleriei.

Art. II. Ministrul nostru secretar de Stat la departamentul de război este însărcinat cu executarea decretului de față.

Dat în Castelul Peleş, la 7 Noembrie 1903.

Raportul d-lui ministru de război către M. S. Regele.

Sire,

Cu cel mai profund respect supun aprobării Majestății Voastre alăturatul proiect de decret relativ la numirea Altejei Sale Regale Principei Ferdinand al României, Moștenitorul presumpțiv al Coroanei, inspectorul general al cavaleriei, ca comandant al corpului II armată, continuând a îndeplini și funcțiunea de inspector general al cavaleriei.

Sunt, cu cel mai profund respect.
Sire, Al Majestății Voastre, Prea plecat și prea supus servitor Ministrul de război, D. Sturdza.

Comemorarea lui Mihai-Viteazul. Sâmbătă, cu ocazia sâmbătorii sfinților voievozi Mihail și Gavriil, s'a serbat hramul bisericii Mihaiu-Vodă din București, întemeiată de marele voevod Mihaiu-Viteazul.

După terminarea serviciului divin, preotul Musculeanu a ținut o predică despre arhanghelii Mihail și Gavriil și despre Mihaiu-Viteazul, pe care l'a dat ca pildă pentru credința sa în Dumnezeu și faptele sale eroice.

La orele 2 d. a. a avut loc la Ateneul Român o serbare pentru aniversarea numelui viteazului voevod. Sala era literalmente plină de lume.

Solemnitatea s'a deschis prin mai multe coruri patriotice executate de studenți, sub conducerea d-lui I. Ștefănescu.

D. Gr. Tocilescu a ținut o cuvîntare, reamintind faptele glorioase ale eroului de la Călugăreni, iar d. B. Stănescu, student în teologie, a ținut o conferință tot despre Mihaiu-Viteazul.

Talentata artistă, d-na Constanța Demetriad, a declamat versuri cu subiect patriotic, iar d. Bosconi, tinărul și talentatul artist a executat mai multe bucăți la piano.

Cu această ocazie o delegațiune a „*Uniunii studenților*” a depus o coroană în memoria lui Mihaiu-Viteazul și un pe mormintul lui M. Eminescu.

În aceeași zi fiind patronul Regimentului 6 Mihaiu-Viteazul, a avut loc deasemenea o frumoasă serbare la acest regiment. D. colonel Saegiu, comandantul regimentului, a ținut o cuvîntare, arătând importanța acestor zile, după care corul bacalaureaților a executat mai multe cântece patriotice.

La orele 12 s'a cernit dejunul la care au luat parte 80 de persoane, ofițeri și doamne.

După dejun s'a reprezentat o piesă teatrală, judecată de gradele inferioare, iar la orele 3 a început dansul care a durat până la 7 seara.

și tot-deodată să-și ia rămas bun căci trebuie să plece în ziua următoare la Moscva.

Pronunțând aceste cuvinte, privi la Catia, pe urmă își aruncă o privire fugitivă, parcă ar fi crezut să observe o urmă de emoție pe fața mea.

Dar n'am fost nici surprinsă, nici îngrijată, nici nu-l întrebai dacă se depărtează pe multă vreme.

Știam dela început că-și anunță plecarea; dar că nu va pleca. Cum l'am găsit? Mi-e imposibil să mă explic. Știam numai că în această zi memorabilă aveam prezență de spirit pentru tot ce era în prezent și ce avea să fie în viitor.

Eram ca într'un vis frumos unde viitorul și trecutul n'aveau nici o taină pentru mine.

Sergie Mihailovici voi să se retragă imediat după masa, dar Catia, obosită după o dimineață petrecută în biserică, se duse să se culce; el fu obligat să aștepte până se va deștepta, ca să-și ia rămas bun dela ea.

Fiindcă era prea mult soare în salon, ne coborîm pe terasă. Așa ne așezăram, când și începutul, cu'n aer perfect calm, să vorbesc despre aceea-ce trebuia să decidă soartea amorului meu.

Început conversația în momentul precis, când luarăm loc pe terasă, cu nici un minut mai curînd, sau mai târziu. Nu schimbăsem încă nici o vorbă, și puteam da convorbirei noastre caracterul și tonul care-mi convenea.

Nu pot înțelege nici eu însă-mi de unde am luat calmul, deciziunea și netezierea expresiilor mele. Se părea că nu sunt eu, ci un eu independent de voința mea, care vorbește în mine.

Sergie Mihailovici se așeză în fața mea, aplecat pe balustradă, atrase spre el o ramură de liliac și se amusa rupându-i foile.

Când început să vorbesc, lăsă ramura și-și plecă capul pe mână. Atitudinea sa era aceea a unui om perfect calm sau a unui în prada unei emoții puternice.

— De ce pleci? întrebai cu intenție accentuată d-ta care vorbă și privindu-l drept în față.

Nu-mi răspunde imediat.

— Afacerile! bălăbaia, aplecându-și ochii. Vedeam cât de greu îi era a ocoli o chestiune, care-i era pusă cu atâta sinceritate.

— Ascultă, îi zisei... Ști cât de solemnă e această zi pentru mine. E chemată să joace un mare rol în viața mea sub mai multe rapoarte. Dacă ți-am pus această chestie, nu e pentru-ca să-ți arăt că mă interesez de d-ta, și că m'am obișnuit să te văd de când mă cunosc, că te iubesc; te întreb pentru-că trebuie să știu din ce motiv pleci?...

— Imi e foarte greu, răspunde să-ți spun adevăratul motiv al plecării mele... În săptămâna aceasta m'am gândit mult

la d-ta și la mine și m'am hotărît să plec. Înțelegi pentru ce, și dacă mă iubești nu insistă mai mult... .

— Își frecă fruntea cu mâna, apoi și-o puse pe ochi.

— Eu sunt cel care sufer, continuă el, și d-ta înțelegi de ce plec... .

Inima-mi bătea cu violență.

— Nu pot înțelege, îi zisei... nu pot, dar d-ta, te implor, îți cer ca o grație, să mi-o acordezi pentru-că aceasta e ziua nașterii mele, spune-mi totul, pot asculta cu ealmitate tot ce-mi vei spune.

— Își schimbă poziția, atrase ramura de liliac spre el, și cu o voce pe care și-o forța a și-o întări, zise:

— Deși ar fi ridicol și imposibil de a exprima aceasta în vorbe, și deși sufer, mă voi forța să-ți explic.

Se sguilit, parcă ar fi simțit o durere fizică.

— Ei bine? îi zisei.

— Imaginează-ți, c'a fost odată un bărbat, da, un bărbat mai în etate, care lăsase tineretea în urma lui, și o domnișoară B... o fată tineră, perfect fericită și care nu cunoștea încă viața, nici bărbății. Erau apropiați prin relații familiare, și el se atașă de această tineră fată, cu o afecțiune părintească, fără să aibă cea mai mică idee, că într-o zi ar putea-o iubi altcum... .

Tăcu. Nu făcu nici o observație. După un minut, începu mai viu, cu ton decis, și fără să mă privească:

— Uitasă că d-șoara B... era așa de tineră, că era în etatea când viața i-se pare încă un joc, că era mai ușor de a iubi altcum decât un părinte și că era mulțumită. El abusa până în ziua când simți că un alt sentiment apăsător ca o remușcare, se strecură în sufletul lui, și i-se făcu frică. Se temea că relațiile amicale se surpă, și se hotărî să plece pentru a le conserva intacte.

Zicând aceste vorbe, Sergie Mihailovici își puse din nou mâna pe ochi, fără să se gândească, și fini prin a-și acoperi toată fața.

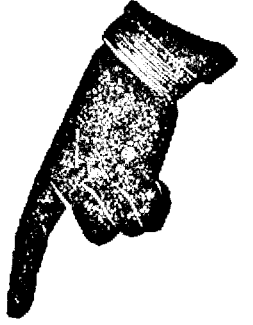
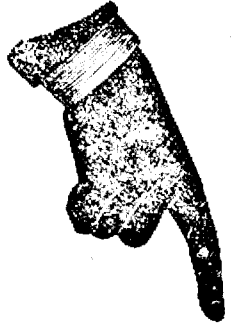
— Dar de ce se temea să iubească? întrebai eu cu dulceață și reținându-mi emoția; vocea-mi rămase neschimbată și lui i-se paru glumeață.

Răspunde cu'n ton aproape ofensat:

— Ești tineră, car eu nu mai sunt. D-ta nu ai altă plăcere decât să te joci eu dorsc alt-ceva. Joacă-te dar nu cu mint, căci ai putea lua acest joc în serios și atunci a-și fi nefericit; car d-ta ai fi rușinată.

Trad. de: Lucreția Russu Șirvanuș

(Va urma).



Am onoare a aduce la cunostința tuturor că
pentru seșonul de acum mi-a sosit prețioase

COVOARE

de

PERSIA și SMYRNA

*luându-mi voia a ruga pe On. Public să bine-
voiască a cerceta magaziile mele bogate în
covoare, perdele, șarșafuri, plapome, sal-
tele, acoperitoare de bumbac, țoale și
alt. le.*

87 2-3

Sămân Sándor

ARAD.

— PIAȚA LIBERTĂȚEI Nr. 17. —

